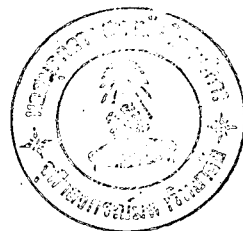

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

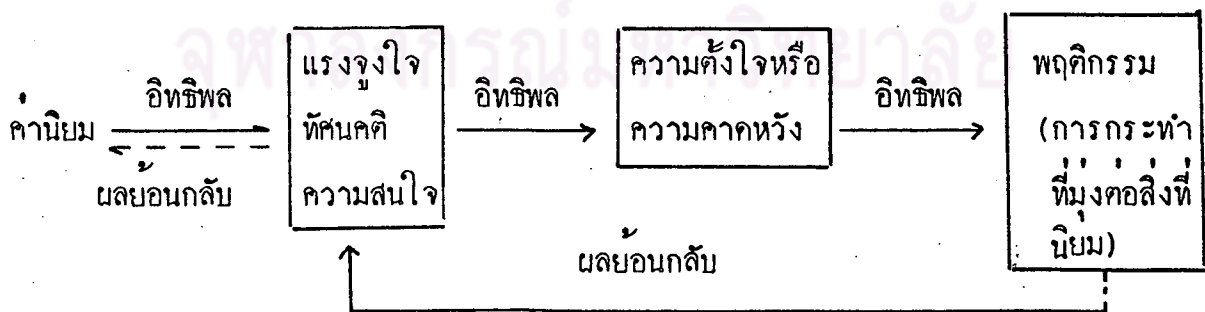
สิ่งสำคัญแห่งการดำรงอยู่ของวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่งนั้น ได้แก่ การสามารถ ยึดเหนี่ยวให้สมาชิกเป็นสมาชิกของวิชาชีพนั้นไปจนตลอดชีวิต มิใช่เป็นเพียงที่พักพิงชั่วคราว ระหว่างทำงานอื่นๆ หรือเป็นเพียงบันไดรองรับสมาชิกให้ไต่เต้าไปสู่วิชาชีพอื่น ลักษณะดังกล่าว เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพของวิชาชีพพยาบาล พบว่า การยึดเหนี่ยวสมาชิกของ วิชาชีพพยาบาลให้อยู่ในวิชาชีพกำลังประสบปัญหาอย่างยิ่ง เพราะจากการศึกษาเท่าที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่า สมาชิกของวิชาชีพทั้งในนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลในคลินิก ซากความ พึงพอใจในงานวิชาชีพ เปลี่ยนงาน หรือลาออกจากวิชาชีพไป ดังการวิจัยของ ยุพิน พงศ์พิริยะวนิช (2515 : 27) สนิ วิวัชฌนากรณ (2520 : 72) และทิพวัลย์ ธรรมสิโร (2523 : 40) ภาวะดังกล่าวทำให้การศึกษาถึงสาเหตุของความไม่พึงพอใจ ในงานพยาบาล ซึ่งได้ผลสรุปคล้ายคลึงกันว่า สาเหตุส่วนหนึ่งของความไม่พึงพอใจในงาน วิชาชีพ ได้แก่ การที่พยาบาลไม่ได้ทำงานตามประสบการณ์การศึกษา ซึ่งคาดหวังไว้ว่า จะได้ทำงานตามที่ตนต้องรับผิดชอบ มีความหมายและเป็นงานที่ท้าทาย นอกจากนี้ ได้ แก่ การที่พยาบาลไม่สามารถให้การพยาบาลที่คัดค้านผู้ป่วยตามที่ตั้งใจไว้ หรือการกังวลเกี่ยวกับคุณภาพของการพยาบาล ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่อื่นซึ่งไม่ใช่หน้าที่โดยตรง ดังที่พบในการ ศึกษาของ Brief (1976 : 55 - 57) , Stewart (1967 : 65) และ นันทา ภูวิจิตร (2516 : 21)

จากสาเหตุของปัญหาดังกล่าว มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ ปัญหาของวิชาชีพส่วนหนึ่ง นั้นเกิดขึ้นในบรรยากาศของการปฏิบัติงานในองค์การซึ่งมีผลกระทบ ทำให้เกิดปัญหาในการ แสดงบทบาทพยาบาล โดยที่บทบาทซึ่งปฏิบัติอยู่ ไม่สามารถบรรลุถึงความคาดหวัง หรือ ความเชื่อใจ ซึ่งเป็นลักษณะของความขัดแย้งของบทบาท (Hardy & Conway 1978 : 84 - 87) เมื่อบุคคลมีความขัดแย้งของบทบาทเกิดขึ้น ทำให้เกิดความคับข้อง

ใจ และการลดความคับข้องใจทางหนึ่ง ก็คือ โดยการลาออกจากวิชาชีพ หรือเปลี่ยน อาชีพ ดังนั้นการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ในบรรยากาศของการปฏิบัติงานในองค์กรที่ส่งผล กระทบต่อการแสดงบทบาทพยาบาล จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสืบค้นถึงการแก้ไขปัญหาค ความไม่พึงพอใจที่จะอยู่ในวิชาชีพของพยาบาล

สภาพองค์กรที่พยาบาลปฏิบัติงานอยู่ มีลักษณะเป็นระบบราชการ และได้มีผู้ สนใจศึกษาเกี่ยวกับ ความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาลในระบบราชการ โดยมุ่ง ศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมซึ่ง เป็นที่มาของการ เกิดบทบาทพยาบาลในตัวบุคคลที่ก่อให้เกิดความขัด- แยกขึ้น (Corwin 1960 quoted in Kramer 1974 : 19) เพราะเหตุที่ว่า ค่านิยมนั้นเป็นความเชื่อของบุคคลว่า สิ่งใดมีค่า มีความสำคัญและเป็นที่พึงปรารถนาของเขา ในขณะที่สิ่งอื่นไม่มีค่า ไม่มีความสำคัญและไม่เป็นที่ต้องการ ในลักษณะดังกล่าว ค่านิยมจึง ทำหน้าที่เป็นมาตรฐานในการรับรู้ การประเมิน การเลือก และการตัดสินใจ ของบุคคลว่า อะไรดี - ไม่ดี มีค่า - ไม่มีค่า สำคัญ - ไม่สำคัญ ถูก - ผิด ควรทำ - ไม่ควรทำ ดังนั้น ค่านิยมทำหน้าที่เป็นทั้งมาตรฐานควบคุมและกำหนดเป้าหมายแนวทางของพฤติกรรม และเป็น แกนกลางอันมั่นคง ฉาวร ในการสร้างเสริมแรงจูงใจ ทศนคติ ความสนใจ และความตั้งใจ ซึ่งจะนำไปสู่การ แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมนั้นในที่สุด (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา 2523 : 1) ดังอาจสรุปอิทธิพลของค่านิยมต่อพฤติกรรมของมนุษย์ได้ ความ แขนงฎที่ 1

แผนภูมิที่ 1 สรุปอิทธิพลของค่านิยมต่อพฤติกรรมของมนุษย์

จากแผนภูมิที่ 1 อาจสรุปได้ว่า ค่านิยมเป็นตัวแปรจากบุคคล (Personal variable) ที่มีอิทธิพลผลักดันให้เกิดพฤติกรรมประเภทอื่น ๆ ซึ่งมุ่งไปสู่การกระทำ เพื่อให้ได้

สิ่งที่นิยามมา (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา 2523 : 2)

การที่จะทราบว่า ค่านิยมใดเป็นที่เกิดของบทบาทพยาบาล จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ย้อนไปถึง กระบวนการอบรมทางสังคมของวิชาชีพ หรือ กระบวนการสังคมประติงของวิชาชีพพยาบาล (Nursing Professional Socialization) ว่า ในการเรียนรู้แบบแผนของค่านิยม มาตรฐานของวิชาชีพและพฤติกรรมต่างๆ (ไพฑูรย์ สินดารักษ์ 2521 : 143 - 148) นั้น สมาชิกของวิชาชีพเกิดค่านิยมใดในตัวตน ใค้มีผู้ศึกษาและสรุปไว้ว่า กระบวนการสังคมประติงของวิชาชีพพยาบาลก่อให้เกิด ค่านิยมทางวิชาชีพ

(Professional Values) ทางบริการ (Service - Traditional Values) และค่านิยมทางราชการ (Bureaucratic Values) ขึ้นในตัวสมาชิกและที่สำคัญยังพบว่า มีความขัดแย้งระหว่างค่านิยมทางวิชาชีพกับค่านิยมทางราชการซึ่งส่งผลกระทบต่อค่านิยมทางบริการ โดยมีเหตุผลว่า วิชาชีพจะมุ่งความสนใจไปยังเทคนิคของการปฏิบัติกิจกรรมต่อผู้ป่วย ส่วนราชการจะมุ่งความสนใจจากตัวผู้ป่วยไปยังทักษะของการบริหาร และการที่พยาบาลในคลินิกแต่ละคนให้ความสำคัญในการยึดตาม ค่านิยมทางวิชาชีพ ทางบริการ และทางราชการ โดยค่านิยมเหล่านี้มีความขัดแย้งกันอยู่ในตัว ทำให้เกิดความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาลตามค่านิยมเหล่านั้น (Corwin 1960 quoted in Kramer 1974 : 19)

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับ ความขัดแย้งระหว่างค่านิยมทางวิชาชีพกับค่านิยมทางราชการและก่อให้เกิดความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาลนั้น ในประเทศไทยยังไม่มี การศึกษามาก่อน และโดยที่ระบบการศึกษาพยาบาลของไทยปัจจุบัน แนวความคิดส่วนใหญ่รับมาจากประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา แต่วิชาชีพพยาบาลในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ความเป็นอิสระ หรือ เอกลักษณ์ (autonomy) ของวิชาชีพมีมากกว่าประเทศไทยซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของแพทยมากกว่า (ละออ นุฑางกูร 2523 : 117 - 131) และระบบราชการไทยก็มีลักษณะเฉพาะตัวต่างกับของประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่า ในกลุ่มพยาบาลไทย การเกิดความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล เนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่าง ค่านิยมทางวิชาชีพกับค่านิยมทางราชการซึ่งส่งผลกระทบต่อค่านิยมทางบริการ เหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง ค่านิยมทางวิชาชีพ ทางบริการ และทางราชการ ของ นักศึกษาพยาบาล และพยาบาล การเปรียบเทียบค่านิยมทางวิชาชีพ ทางบริการ และ

ทางราชการ ของนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลที่มีระยะเวลาของประสบการณ์การปฏิบัติงาน
งานในคลินิกแตกต่างกัน และการเปรียบเทียบความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาลของ
นักศึกษาพยาบาลและพยาบาล ที่มีระยะเวลาของประสบการณ์การปฏิบัติงานในคลินิกต่าง
กัน รวมทั้งเปรียบเทียบความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาลในกลุ่มนักศึกษาพยาบาล
และพยาบาลที่มีระดับ ค่านิยมทางวิชาชีพและทางราชการแตกต่างกัน ผลที่ได้จากการ
ศึกษาจะทำให้เราทราบว่า พยาบาลใหม่มีการปรับตัวขององค์กร ซึ่งบริหารงานแบบราชการ
อย่างไร และความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล มีสาเหตุความเป็นมาอย่างไร มี
ความจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องใช้วิธีการที่จะช่วยให้พยาบาลใหม่ปรับตัวได้ดีขึ้นในระบบราชการ
โดยรักษาค่านิยมทางวิชาชีพและทางบริการไว้ได้ (Path to Biculturalism)
(Hollefreund, et al 1981 : 16 - 20) และในปัจจุบัน การศึกษาพยาบาล
ได้เปิดโอกาสใหม่ความก้าวหน้าในการศึกษาต่อมากขึ้น การเปลี่ยนสายอาชีพใหม่ หรือ
การศึกษาต่อชั้นสูงต่อไปในสายอาชีพอื่นทำได้ง่าย จึงทำให้ปีหนึ่งๆ วิชาชีพต้องเสียบุคลากร
พยาบาลที่มีความสามารถไปในลักษณะดังกล่าวมีไม่น้อย การศึกษาในเรื่องนี้จึงเป็นทาง
หนึ่งที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลมาใช้เพื่อปรับปรุง การเรียน การสอน และการฝึกปฏิบัติงานที่
เหมาะสม รวมทั้งการจัดสภาพขององค์กรพยาบาลซึ่งจะนำไปสู่การป้องกันการหนีจาก
วิชาชีพ อันจะส่งผลต่อการคงอยู่วิชาชีพโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ค่านิยมทางวิชาชีพ ทางบริการ และทาง
ราชการของนักศึกษาพยาบาลและพยาบาล
2. ศึกษาและเปรียบเทียบ ค่านิยมทางวิชาชีพ ทางบริการ และทางราชการ
ของนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลที่มีระยะเวลาของประสบการณ์การปฏิบัติงานในคลินิก
แตกต่างกัน
3. ศึกษาและเปรียบเทียบ ความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล ของ
นักศึกษาพยาบาลและพยาบาล ที่มีระยะเวลาของประสบการณ์การปฏิบัติงานในคลินิกต่าง
กัน

4. ศึกษาและเปรียบเทียบ ความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล ในกลุ่ม นักศึกษาพยาบาลและพยาบาล ที่มีระดับค่านิยมทางวิชาชีพและค่านิยมทางราชการแตกต่างกัน

แนวเหตุผลและสมมติฐานของการวิจัย

จากเหตุผลที่ว่า มีความขัดแย้งระหว่าง ค่านิยมทางวิชาชีพกับค่านิยมทางราชการ และส่งผลกระทบต่อค่านิยมทางบริการ (Kramer 1968 : 117) ดังนั้น สมมติฐาน ได้แก่

1. ความสัมพันธ์ระหว่าง ค่านิยมทางวิชาชีพ ทางบริการ และทางราชการของ นักศึกษาพยาบาลและพยาบาล จะมีลักษณะ คือ

1.1 ค่านิยมทางวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางราชการ ทางลบ เมื่อ ก่าจคอิทธิพลของค่านิยมทางบริการ

1.2 ค่านิยมทางวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางบริการ ทางบวก เมื่อ ก่าจคอิทธิพลของค่านิยมทางราชการ

1.3 ค่านิยมทางบริการมีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางราชการ ทางลบ เมื่อ ก่าจคอิทธิพลของค่านิยมทางวิชาชีพ

เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างค่านิยมทางวิชาชีพกับค่านิยมทางราชการ เมื่อ นักศึกษาพยาบาลเปลี่ยนสถานะไปเป็นพยาบาล ทำให้ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับระบบราชการ ทำให้ค่านิยมทางวิชาชีพลดลง ในระยะที่พยาบาลใหม่เริ่มปฏิบัติงานไปได้นานประมาณ 6 เดือน (Kramer 1968 : 117) ดังนั้นสมมติฐาน ได้แก่

2. นักศึกษาพยาบาล ปี 4 และพยาบาลที่มีระยะเวลาของประสบการณ์การ ปฏิบัติงานในคลินิก 1 ปี 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี มีค่านิยมทางวิชาชีพแตกต่างกัน โดย

2.1 นักศึกษาพยาบาล ปี 4 มีค่านิยมทางวิชาชีพ สูงกว่า พยาบาลที่มี ประสบการณ์ 1 ปี 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี

2.2 พยาบาลที่มีประสบการณ์ 1 ปี มีค่านิยมทางวิชาชีพ สูงกว่า พยาบาล ที่มีประสบการณ์ 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี

2.3 พยาบาลที่มีประสบการณ์ 2 ปี มีค่านิยมทางวิชาชีพ สูงกว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 3 ปี และ 4 ปี

2.4 พยาบาลที่มีประสบการณ์ 3 ปี มีค่านิยมทางวิชาชีพ สูงกว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 4 ปี

จากเหตุผลที่ว่า ความขัดแย้งระหว่างค่านิยมทางวิชาชีพกับค่านิยมทางราชการ ส่งผลกระทบต่อค่านิยมทางบริการ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางบริการของพยาบาลใหม่ โดยค่านิยมทางบริการ เพิ่มขึ้นในระยะ 3 เดือนแรกของการปฏิบัติงานและลดลงในระยะ 3 เดือนถัดต่อมา (Kramer 1968 : 117) ดังนั้นสมมุติฐาน ได้แก่

3. นักศึกษาพยาบาล ปี 4 และพยาบาลที่มีระยะเวลาของประสบการณ์การปฏิบัติงานในคลินิก 1 ปี 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี มีค่านิยมทางบริการแตกต่างกัน โดย

3.1 นักศึกษาพยาบาล ปี 4 มีค่านิยมทางบริการ สูงกว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 1 ปี 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี

3.2 พยาบาลที่มีประสบการณ์ 1 ปี มีค่านิยมทางบริการ สูงกว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี

3.3 พยาบาลที่มีประสบการณ์ 2 ปี มีค่านิยมทางบริการ สูงกว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 3 ปี และ 4 ปี

3.4 พยาบาลที่มีประสบการณ์ 3 ปี มีค่านิยมทางบริการ สูงกว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 4 ปี

จากเหตุผลที่ว่า พยาบาลใหม่ต้องปรับตัวให้เข้าระบบราชการ เมื่อเข้าปฏิบัติงานในองค์กร ทำให้ค่านิยมทางราชการเปลี่ยนแปลงในทางสูงขึ้น ในระยะ 3 เดือนแรก ของการปฏิบัติงาน และเพิ่มขึ้นต่อไปอีกในระยะ 3 เดือนหลัง (Kramer 1968 : 117) ดังนั้นสมมุติฐาน ได้แก่

4. นักศึกษาพยาบาล ปี 4 และพยาบาลที่มีระยะเวลาของประสบการณ์การปฏิบัติงานในคลินิก 1 ปี 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี มีค่านิยมทางราชการแตกต่างกัน โดย

4.1 นักศึกษาพยาบาล ปี 4 มีค่านิยมทางราชการ ต่ำกว่าพยาบาลที่มี

ประสบการณ์ 1 ปี 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี

4.2 พยาบาลที่มีประสบการณ์ 1 ปี มีค่านิยมทางราชการ ต่ำกว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี

4.3 พยาบาลที่มีประสบการณ์ 2 ปี มีค่านิยมทางราชการ ต่ำกว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 3 ปี และ 4 ปี

4.4 พยาบาลที่มีประสบการณ์ 3 ปี มีค่านิยมทางราชการ ต่ำกว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 4 ปี

จากเหตุผลที่ว่า ความขัดแย้งระหว่าง ค่านิยมทางวิชาชีพกับค่านิยมทางราชการ ส่งผลกระทบต่อค่านิยมทางบริการ ทำให้การปฏิบัติตามบทบาทพยาบาล ไม่บรรลุถึงความเชื่อที่ยึดถือ ค่านิยมของสมมติฐาน ข้อที่ 2 3 และ 4 ทำให้พยาบาลใหม่ เมื่อปฏิบัติงานในองค์กรไปนานขึ้น มีการปรับตัวต่อระบบราชการดีขึ้น ทำให้ความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาลลดลง (Kramer 1968 : 117) ดังนั้นสมมติฐานได้แก่

5. นักศึกษาพยาบาล ปี 4 และพยาบาลที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานในคลินิก 1 ปี 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี มีความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาลแตกต่างกัน โดย

5.1 นักศึกษาพยาบาล ปี 4 มีความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล สูงกว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 1 ปี 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี

5.2 พยาบาลที่มีประสบการณ์ 1 ปี มีความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล สูงกว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี

5.3 พยาบาลที่มีประสบการณ์ 2 ปี มีความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล สูงกว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 3 ปี และ 4 ปี

5.4 พยาบาลที่มีประสบการณ์ 3 ปี มีความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล สูงกว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์ 4 ปี

จากเหตุผลที่ว่า ค่านิยมทางวิชาชีพ ขัดแย้งกับค่านิยมทางราชการ และทำให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพขององค์กร ทำให้ผู้ที่มีค่านิยมทางวิชาชีพและค่านิยมทางราชการสูง เกิดความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล สูงกว่า ผู้ที่มีค่านิยมทางวิชาชีพต่ำแต่ค่านิยมทางราชการสูง และ ผู้ที่มีค่านิยมทางวิชาชีพและค่านิยมทางราชการ

คำ (Kramer 1974 : 22) ดังนั้น สมมุติฐาน ไค์แก่

6. กลุ่มนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลที่มีระดับ คำนิยมทางวิชาชีพและค่านิยมทางราชการ แตกต่างกัน มีความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล ต่างกัน โดย

6.1 กลุ่มผู้ที่มีระดับค่านิยมทางวิชาชีพและค่านิยมทางราชการสูง มีความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล สูงกว่า กลุ่มผู้ที่มีระดับค่านิยมทางวิชาชีพสูง แต่ค่านิยมทางราชการต่ำ กลุ่มผู้ที่มีระดับค่านิยมทางวิชาชีพต่ำ แต่ค่านิยมทางราชการสูง และกลุ่มผู้ที่มีระดับค่านิยมทางวิชาชีพและค่านิยมทางราชการต่ำ

6.2 กลุ่มผู้ที่มีระดับค่านิยมทางวิชาชีพสูงแต่ค่านิยมทางราชการต่ำ มีความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล สูงกว่า กลุ่มผู้ที่มีระดับค่านิยมทางวิชาชีพต่ำแต่ค่านิยมทางราชการสูง และกลุ่มผู้ที่มีระดับค่านิยมทางวิชาชีพและค่านิยมทางราชการต่ำ

6.3 กลุ่มผู้ที่มีระดับค่านิยมทางวิชาชีพต่ำแต่ค่านิยมทางราชการสูง มีความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล สูงกว่า กลุ่มผู้ที่มีระดับค่านิยมทางวิชาชีพและค่านิยมทางราชการต่ำ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาล) และพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาล) และรับราชการในโรงพยาบาลที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในคลินิก ตั้งแต่ 1 - 4 ปี ประชากรเป็นนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยเท่านั้น ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ตั้งแต่ เท่ากับหรือมากกว่า 6 เดือน ถึง 1 ปี 6 เดือน ถือว่า มีประสบการณ์ 1 ปี ตั้งแต่ มากกว่า 1 ปี 6 เดือน ถึง 2 ปี 6 เดือน ถือว่า มีประสบการณ์ 2 ปี ตั้งแต่ มากกว่า 2 ปี 6 เดือน ถึง 3 ปี 6 เดือน ถือว่า มีประสบการณ์ 3 ปี ตั้งแต่ มากกว่า 3 ปี 6 เดือน ถึง 4 ปี 6 เดือน ถือว่า มีประสบการณ์ 4 ปี

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ไค้แก

3.1.1 ระยะเวลาของประสบการณ์การปฏิบัติงานในคลินิก

3.1.2 ความแตกต่างของระดับค่านิยมทางวิชาชีพ และค่านิยมทางราชการ

3.2 ตัวแปรตาม ไค้แก คะแนนที่ได้จากการวัด ค่านิยมทางวิชาชีพ ทางบริการ และทางราชการ รวมทั้ง คะแนนที่ได้จากการวัดความซัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล

ขอตกลงเบื้องต้น

1. ค่านิยมทางวิชาชีพ ทางบริการ และทางราชการ รวมทั้ง ความซัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาลนั้น วัดได้จากเหตุการณ์ในการตัดสินใจ เลือกตอบข้อความของมาตรวัดซึ่งอยู่ภายใต้ ขอบเขตที่สอดคล้องกับทฤษฎีเฉพาะทางการวิจัยที่กำหนดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้

2. กลุ่มตัวอย่างตอบมาตรวัดด้วยตนเองและด้วยความจริงใจ

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้ มีลักษณะเป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Study) และโดยที่ข้อบกพร่องอย่างหนึ่งของการวิจัยแบบนี้ ก็คือ อาจมีปัญหาเรื่อง ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างเกิดขึ้น ซึ่งอาจทำให้ผลการวิจัยผิดไปจากที่เป็นจริงได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ค่านิยมทางวิชาชีพ หมายถึง ความเชื่อในสิ่งที่พยาบาลควรปฏิบัติเกี่ยวกับวิชาชีพ และแสดงออกถึงความเชื่อที่ยึดถือ ด้วยการตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรม ไค้แก

การยึดมั่นในจริยธรรมของวิชาชีพ ยอมรับในความเป็นอิสระของวิชาชีพ ประกอบวิชาชีพ โดยใช้ความรู้ของวิชาชีพ และรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานสูงสุดในการให้การพยาบาลอันพึงทำได้ ในความเป็นจริงของแต่ละสถานการณ์ ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้อันเป็นแก่นของวิชาชีพ ยอมรับว่าการเข้าสู่วิชาชีพควร เป็นการศึกษาวิทยาการ เฉพาะด้าน ในสถาบันการศึกษาชั้นสูง มีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆของวิชาชีพ และมีการพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ

ค่านิยมทางบริการ หมายถึง ความเชื่อในสิ่งที่พยาบาลควรปฏิบัติเกี่ยวกับ ผู้รับบริการและแสดงออกถึงความเชื่อที่ยึดถือ ค้ำจุนการตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ ในการประกอบวิชาชีพ ต้องมุ่งปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย ให้ความเคารพในความรู้สึก ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อในลัทธิศาสนาและการเมืองของผู้รับบริการ ให้ความสำคัญในความเป็นบุคคลของผู้รับบริการ โดยถือว่า ร่างกาย จิตใจ และวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่แยกจากกันมิได้ ในการให้บริการจะให้ เป็นรายบุคคลมิใช่ตาม กิจวัตรและให้ความสำคัญต่อการบริการผู้ป่วยโดยตรง (Bedside nursing)

ค่านิยมทางบริการ หมายถึง ความเชื่อในสิ่งที่พยาบาลควรปฏิบัติ เมื่อปฏิบัติงาน ในระบบราชการ และแสดงออกถึงความเชื่อที่ยึดถือ ค้ำจุนการตัดสินใจในการปฏิบัติ กิจกรรม ได้แก่ ในการปฏิบัติงานจะยึดถือกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของหน่วยงานเป็นพื้นฐาน และปฏิบัติงานโดยยึดถือ คำสั่งผู้บริหารตามสายการบังคับบัญชา ยึดตามลายลักษณ์อักษรหรือธรรมเนียมที่เคยปฏิบัติ ให้ความสำคัญในการบันทึกรายงาน ยึดถือความมั่นคง ในตำแหน่งงานของตน ไม่ชอบเสี่ยง

ความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล หมายถึง บทบาทซึ่งพยาบาลปฏิบัติ อยู่ในการประกอบวิชาชีพ ไม่สามารถบรรลุถึงความเชื่อหรือความคาดหวังได้ การวัด ความขัดแย้งในการแสดงบทบาทพยาบาล ไ้มาจาก คะแนนความแตกต่างระหว่างค่านิยม ที่ยึดถือกับการรับรูการปฏิบัติจริงตามค่านิยมในหน่วยงาน

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 หลักสูตร วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาล) จากมหาวิทยาลัยของรัฐ

พยาบาล หมายถึง พยาบาลระดับวิชาชีพ (Professional nurse)

ที่สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในหลักสูตร วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาล) และขึ้น
ทะเบียนประกอบโรคศิลป์แล้ว

ประสบการณ์ในคลินิก หมายถึง ประสบการณ์ที่พยาบาลได้จากการปฏิบัติงาน
ในหน่วยงานต่างๆของโรงพยาบาลและการปฏิบัติงานนั้น เป็นการให้บริการพยาบาลแก่ผู้ป่วย
โดยตรง

การรับรู้การปฏิบัติจริง หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ถึงสภาพของการปฏิบัติงาน
ที่ดำเนินการอยู่ในหน่วยงานนั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้เข้าใจถึงการปรับตัวของพยาบาลต่อระบบราชการ เมื่อเข้าปฏิบัติงาน
ในโรงพยาบาลและจะเป็นข้อมูล ที่ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของระบบราชการไทยที่มีต่อ
ค่านิยมทางวิชาชีพและค่านิยมทางบริการ นอกจากนี้ ในการปฏิบัติตามบทบาทพยาบาล
นักศึกษาพยาบาลและพยาบาลมีความซึ่กแย้งของบทบาทระดับใด มีความจำเป็นหรือไม่
ที่จะต้องนำวิธีการช่วยให้นักศึกษาพยาบาลและพยาบาลใหม่ ปรับตัวได้ดีขึ้นในองค์กร
(Path to Biculturalism)

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกระบวนการทางสังคม-
ประภคของวิชาชีพบางส่วนนั้น จะสะท้อนให้เห็นถึง การจัดการศึกษาพยาบาลว่า
เหมาะสมเพียงใดสำหรับการ เตรียมนักศึกษาพยาบาล ให้มีความพร้อมในการออกไป
ปฏิบัติงานให้บริการในสถานพยาบาล

3. เป็นข้อมูลเพื่อพิจารณาถึงรูปแบบการให้บริการพยาบาลที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
ว่า เหมาะสมเพียงใด สมควรหรือไม่ที่จะพิจารณารูปแบบการให้บริการ แบบอื่นมา
ปรับปรุงใช้ให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นอยู่ เช่น รูปแบบของระบบพยาบาลเจ้าของไข้
(Primary Nursing System) (พวงรัตน์ บุญญานุกฤษ 2523 : 191 -
222) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่จะเสริมความเป็นวิชาชีพ และสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้น
ในตัวผู้ปฏิบัติงาน เพราะได้เห็นถึงความสำเร็จของงานที่รับผิดชอบอยู่และทำให้คุณภาพของ
การให้บริการ เพิ่มขึ้น

4. เป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การหาสาเหตุและการป้องกันการหนีจากวิชาชีพของพยาบาล

5. เป็นการผูกวิชาชีพโดยส่วนรวม วิชาชีพใดจะได้รับการรับรองจากสังคมขึ้นอยู่กับสมรรถนะของวิชาชีพ ใ้ให้บริการที่มีคุณภาพต่อผู้รับบริการในระดับสูงสุดอันพึงทำได้ ดังนั้นเมื่อมีการปรับปรุงคุณภาพของบริการพยาบาล โดยรักษาหลักการที่มุ่งให้บริการโดยตรงแก่ผู้ป่วย (service - centered) อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะเป็นการสร้างความรับรองจากสังคมให้เกิดขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย